III. évfolyam. 26. szám. Debreczen, 1914 junius 27.

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . . . 12 korona.
Fél évre . . . . . 6 „
Negyed évre . . . . . 3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1 c földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György könyvelő kezeihez is.

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégibb férfi-, fiu- és leányka ruhák telepe.

Készen és mérték után.

Debreczen, Piac-u. 51. sz.

LINOLEUM ÁRUHÁZ. LINOLEUM ÁRUHÁZ

PIAC-U. 58. sz. alá helyeztetett át

Haas Lipót

Linoleum, viaszosvászon s gummiárú gyári raktára.

TELEFON 644.

Dr. SZTANKAY ABA

gyógyszerész és a bölcsészet tudora volt tanársegéd ajánlja a nagyérdemü közönség becses figyelmébe a modern kor igényeinek megfelelő :-: :-: berendezésü :-: s felszerelt gyógyszertárát. :-:

Szt. Anna-u. és Attila-tér sarok. - Gyógyszertár a „Nádor"-hoz.

Elegáns párisi kalapok

GOLDMARK

Szt.-Anna 3. sz. a. üzletében szerezhetők be.

Kérem a kirakatot megtekinteni, hol a legujabb divatu női kalapok láthatók.

A KIRÁLY,
akinek mellszobrát a héten leplezték le a Pavillon laktanyában.

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687

Mihalovits Jenő

Kigyó-gyógyszertárát legközelebb Piac-utca és Széchenyi-utca sarok (a volt Máyer-féle üzlet) helyiségeibe

helyezi át.

Nagyobb vételek folytán legujabb divatu

gyapju szöveteket

férfi ruhára és legfinomabb női costüm szöveteket mesés olosó árekban ajánlja

Domán és Kurz

posztó nagykereskedő. — Debreczen, Piac-utca 49. sz. Főpostával szemben.

Maradékok féláron. Maradékok féláron.

Moskovits József
uri szabó,
Piac-utca 26. szám.
Városi uj bérház.

Valódi angol- szövetekből leg-elegánsabb uri ru-hákat készit:

Moskovits József
uri szabó,
Piac-utca 26. szám.
Városi uj bérház.

Hirdessen a Debreczeni Szemlében!

Nem fáj a feje másnap ha

Littke pezsgőt iszik

TÖRLEY

TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400,000 K. Tartalékok: 1.400,000 K. Betétállomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, cseksz.ámlák. Váltóleszámitolás, törlesztéses és jelzálogkölcsönök. Értékpapirok vétele és eladása, tőzsdei megbizások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapirokra és árúkra. Saját árúraktár, Safe-deposit (magánletét pénztár).
Affiliált intézetei: Kabai takarékpénztár r.-t., Náuudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospércs.

Ifju és szép lesz Ön is, ha a

ZEIDIJJE

eredeti keleti arccrémet és szappant használja. Próbatégely 80 fillér, Kettőstégely K 1.60, nagy aranytégely K 2.40, szappan K 1, mosópor K 1.50, puder (fehér, rózsa, és créme) á 2 K. Fleur de Roses „Zeidijje" (3 K). egy teljesen ártatlan piros szinü rózsafesték, amelyet kiválóan használhatnak sápadt arcu nők. Előnye, hogy az arc mesterséges szinét el nem árulja. — Kapható minden gyógyszertárban, drogeria és illatszertárban. Sokszorosan kitüntetve. Utánzattól óva intünk. **Egyedüli előállitó: Parfümerie Orientale „Zeidijje" G. Proche Brcka Bosznia. Főraktár a Török gyógyszertárban Budapest.**

KEZTYÜK, KÖTSZEREK BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEGNAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

Schön Sándor

kesztyü, kötszer- és orvosi műszertárában

Piacz-utoza 26. sz. előtti barakból áthelyeztett Piacz- és Csapó-utoza sarkán lévő volt Kalnai-féle üzlethelyiségbe a BIKA-SZÁLLODÁVAL szemben.

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

TERMÉSZETES ÉGVÉNYES SAVANYUVIZ.

„NAGY" PENSIO, DEBRECZEN, PIAC-U. 59

(Steinfeld palota). A város legszebb helyén, fővárosok mintájára legfényesebben berendezett kényelmes szobákkal, gyönyörü hall, fényes, tágas ebédlő, fürdők, helyi és interurban telefon (szám 11—64.). Ebéd- és vacsora abonnoment. Átutazásban levők részére is szobák, valamint table d' hôte servirozás. oooooooooooooooooooooo

MÉRSÉKELT ÁRAK. KITÜNŐ KONYHA. EBÉDIDŐ 12—2 ÓRÁIG. VACSORAIDŐ fél 8—9 ÓRÁIG.

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687

Városi takarékpénztár.

Abból az alkalomból, hogy Budapest fő- és székváros mozgalmat inditott városi —, illetve községi takarékpénztár létesitése tárgyában, eszünkbe jut, hogy Debreczenben is volt szó valamikor ilyen takarékpénztár felállitásáról, persze a régi jó időkben. Ha jól emlékszünk, épen a mostani egyetlen számbavehető polgármesterjelölt, *Márk* Endre udvari tanácsos volt ennek az eszmének nagyon agilis szószólója.

Azóta sok viz lefolyt a Dunán s Debreczen ugyszólván egyik napról a másikra lett várossá az egykori nagy faluból. *Kovács* József polgármesterkedése alatt sok fontos, elsőranguan szükséges intézményünk előmunkálatai s bokréta ünnepélyei háttérbe szoritották a városi takarékpénztár kérdését s ez idő szerint semmi sem tartja azt felszinen.

A fővárosi ötletből kifolyólag — inkább csak ugy ad memoriam, — most csöndes elmélkedéssel gondolunk vissza arra az időre, mikor a debreczeni városi takarék ügye felett takaros, tüzes kis vitatkozások hangzottak el városi parlamentünkben. Az ügyet azonban leszoritotta a napirendről a sokféle pénzintézeti érdekeltség.

Milyen könnyen tető alá hozhattuk volna abban az időben ezt a kérdést. Hiszen valósággal dobzódott akkortájt a vállalkozási kedv. Pénz is volt s csak épen komoly gerinc kellett volna a tervezéshez. És megalakithattuk volna, anélkül, hogy nagyobb pénzintézeteink rovására történt volna a dolog.

Történt pedig e helyett, hogy ha valamelyik utcasarkon négy takaros ember összeállott, alakitott egy pénzintézetet, ha nem részvénytársasági, hát szövetkezeti alapon. Minden ötödik debreczeni ügyvéd takarékpénztári ügyész lett s minden nagyobb kereskedő és iparos takarékpénztári igazgató.

Debreczen, mint a bankok városa szerepelt a köztudatban s a bankhelyiségek keresettsége miatt a házbéreket az egekig verték fel a házigazdák. Hogy eme bankok fele milyen methodus mellett adott kölcsönt, hogy micsoda kalandos üzletágak forszirozásában merült ki agilitása, erről ne beszéljünk.

De tessék csak elgondolni, mi lett volna a helyzet, ha akkor, 20 esztendővel ezelőtt egy városi takarék létesitésére használjuk ki a vállalkozási kedvet és a később száz más irányban lekötött tőkét. Ha eme községi s illetve városi takarék, — feladata teljes tudatában, — csak olyan irányban müködött volna, ahogy az akkor kontemplálva volt: Debreczen polgársága, az ipar, kereskedelem stb. gyámolitására, — hol lenne ma Debreczen.

Hát jó lesz ezen elmélkedni s jöhet még idő, — talán a közel jövőben, amikor a multak tapasztalatait értékesitve, megragadjuk a majdan kinálkozó alkalmat a városi takarékpénztár létesitésére, az egymás után megszünt kisbankok hiányát pótlandó.

Spectator.

Nem tagadhatod, óh teremtés ura, hogy sok álmatlan éjszakát okoztam már neked! Igy szólt az emberhez minden önérzet nélkül a poloska.

*

Szinte bizonyos vagyok benne, hogy a leveli béka magát tartja a zivatar előidézőjének.

*

Aki szeret, követ! mondta egy szegény szép leány és megindult az oltár felé. A tisztelői habozva néztek utána. Mikor azonban megindult a pocsolya felé, a tisztelői habozás nélkül követték.

SAISON.

A fürdőzés hónapja.

Julius hónap tájékán, egészen váratlan és furcsa dolgok esnek meg az emberrel, amin most főként városi ember értendő. Az aszfalton vagy utcakövön hirtelen megcsapja valami az embert, mint egy álom vagy emlékezet. Orrlyukai kitágulnak, mint a nemes paripának és szimatol és nem tudja, voltaképp mit érez. Az illat nem a szomszédos drogériából leng feléje, nem is egy elvonuló „élégante“ árasztja, hanem valahonnan felülről jön, ahol valami zöld és valami fehér van. A városi ember igy eszmél rá, hogy most virágzik a hársfa, juharfa, olajfa, bodza és hogy az akác már el is virágzott. És ezzel az illattal együtt különös vágy száll a szivébe. Lelki szeme előtt pedig megjelenik egy nyomorult kis zsupos házfödél, vagy egy darab róna, egy darab tenger, vagy csak egy mozgó vasuti kupé, amelynek ablakából a buzatáblák küllőszerüen forognak és velök együtt a telegráf árbócok is.

Nem az utazásról és nem a nyaralásról akarok szólni, hanem arról a különös érzésről, amely mindezt előidézi. Sem orvosi, sem pszichopathologiai neve nincs és mégis egy valóságos betegség minden szimptómáját hordozza magában, aminek különösségét fokozza még az is, hogy ilyen időtájban a városi emberiségnek legalább kilencven százaléka szenved benne. Nem valami régi baj, hiszen eredete legföljebb csak a biedermaier-világig vihető vissza és nagyobb mértékben csak akkor lépett föl, amikor a vasuti közlekedés általánosabb és kényelmesebb lett. Azt hiszem, III. Napoleon volt az első koronás fő, aki régi baját fürdőhelyen kezeltette és nyaranta emiatt elhagyta Párist, ahonnan udvara is a szélrózsa minden irányába széjjelfutott. Az emberiség évezredeken át nem ismerte a nyaralás üdülés szükségét. Csak a tizenkilencedik század óta van vakáció és kéjutazás. A klasszika-filológia hiába emlegeti Baiae-t, ahol a gazdag római patriciusok tengeri fürdőt használtak, mert ez oly régen volt, hogy talán már nem is igaz.

Az emberiség nagy része egészen a legujabb időkig egyáltalán nem fürdött és a legnagyobb része még ma is undorodik vagy fél a viztől. Csak mi neuraszténiás huszadik századbeli emberek érezzük elengedhetetlen szükségét annak, hogy a melegebb hónapokban testünket állandóbban, kuraszerüen tisztán tartsuk, üditsük, ápoljuk. Mindezek nélkül nagyon szépen és nagyon sokáig el tudtak lenni az emberek és állitólag egészségesebbek voltak, mint a maiak.

Vagy talán épp azért vágyunk nyaralásra, mert romlottabbak, betegebbek és idegesebbek vagyunk? Ebben lehet valami, mert az az érzés, ami a modern embert a nyaralás előtt elfogja, nagyon hasonlit sok neuropathikus és pszichopathologikus érzéshez. A városi embert olyan érzés fogja el, mintha nyakig tele volna valami nyugtalanitó, veszedelmes, méregszerü anyaggal, amelyet ki kell mosnia, ki kell szellőztetnie, ki kell sétálnia magából, Ez az érzés egészen ujabb keletü. Még maga Nagy Napóleon is, akit Möbius és mások epileptikusnak igyekeznek leleplezni, lelki és idegbeli válságaikor ugy könnyitett magán, hogy lóháton vagy gyalog nekivágott ismeretlen utiránynak és addig sietett, mig birta, mig össze nem roskadt a fáradságtól, ami után szintén kiverejtékezte magából idegbaját vagy egyéb bánatát. Nyargalt ugyan Malmaisonban, Saint-Cloudban, de utazni csak akkor utazott, amikor mérhetetlen kivánesisága és ambiciója hadba szóllitotta. Modern pszichia-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687

terek az ő hirtelen fellobbant, fantasztikus és azonnal végrehajtott hadjárataiban „epileptikus ekvivalenciát“ látnak. Kisebb kaliberü epileptikus betegeknél ha nem használnak elég brómot, a tipikus „roham“ helyébe gyakran ellenállhatatlan utazási és vándorlási düh lép, félig öntudatlanul vágnak neki ismeretlen utirányoknak és amint magukhoz térnek, nem emlékeznek többé semmire, ami velük az uton történt.

Csak azért emlitem föl ezt, mert a modern ember utazási és nyaralási dühe nagyon hasonlit az emlitettem „epileptikus egyenérték“-re azzal a különbséggel, hogy öntudatos és a kellemességen kivül gyakorlati célokat is el akar érni vele. A modern ember a nyaralást, az utazási dühöt egészségének helyreállitásával vagy tanulmányainak gyarapitásával igyekszik magyarázni, mintegy megbocsáthatóvá tenni. De vajjon alapjában véve nem olyan ideges parancs, neuraszténikus kategorikus imperativusz-e az, hogy a modern ember az ő kényelmes, megszokott liftes, telefonos, villanyvilágitásu otthonából elkivánkozik primitiv viszonyok közzé, hol gyakran a disznóéval egyrangu életet élhet vagy ha más is módjában van, egy hosszantartó külföldi utazás ezer gyötrelmének és veszedelmének teszi ki magát?

Voltaképp semmi értelme sincs annak, hogy a városi ember elhagyja a városát, ahol sokkal jobban és kényelmesebben berendezhetné a maga nyaralasát akár a városban, akár a határán. Ugy tudom, hogy némely kinai tartományban minden város mellett van nyárára egy másik város vagy üdülő-telep, hová az egész lakosság átköltözködik. Épp azért Kinából csak az vándorol ki, akit a nyomora üz, vagy aki komoly tanulmányokat akar végezni.

Az európai és amerikai müvelt emberiségen kivül sehol sem „nyaralnak“ még ma sem. A nyaralás tehát — kivéve, ha valaki bizonyos bajára bizonyos gyógyitó forrásokat vagy csak bizonyos helyeken található kurát keres föl — egyáltalán nem testi, sem lelki szükséglet. Csak a modern, ideges embernél vált elengedhetetlen életföltétellé, valóságos enraszténikus mániává. És ennek a modern betegségnek a kiinduló pontja egy másik ideges állapot, a változás szeretete.

A régi emberek abban a városban, ahol születtek, éltek, meghaltak és néha többet tudtak mégis, mint mi. Kant Immánuel klasszikus példa rá. Soha nem járt Königsgberg határán kivül, mégis ki ismerte nála jobban a földet és az emberiséget?

A modern embert elete, munkálkodása, küzdelme közepett hirtelen valami rettenetes csömör fogja el mindazzal szemben, ami körülveszi. A házak, amelyek a technika minden vivmányával és kényelmével vannak fölszerelve, egyszerre izzó börtönökké válnak a szemében. Az emberek, akikkel szivesen és sokszor érintkezik, hirtelen epés és türhetetlen viselkedésre ingerlik. Minden ok nélkül összevész velük, szidja őket, türelmetlenkedik velük szemben. A pesti ember ilyenkor ócsárolja a legelkeseredettebben Pestet, ilyenkor mond legtöbb rosszat barátairól és embertársairól mig arra nem ébred, hogy épp elég a jóból, ha még marad, utóvégre is kifogják kergetni rosszmájusága és rosszszájusága miatt a városból. Ilyenkor gyorsan csomagol a pesti és városi ember. A leglehetetlenebb viszonyok közé siet, néha már Budapest határán tul megbánja a lépését, de megy, megy ellenállhatatlanul más helyre csak azért, mert ott más emberek, más házak vannak. Nagy a gyanum, hogy e mögött burkolt sexualpsichologiai vágyak is lobognak, de ennek a firtatását Freudra és más szerelmi kapacitásokra bizom.

Szini Gyula.

SÉTA.

A Debreczeni Szemle számára irta: **Szabolcsi Ella.**

Járok az álmok elhervadt mezőjén,
Szelid holdfény kisér hallgatagon.
S im kristályfényben megvillan előttem,
Egy elfeledett képzelt sirhalom.
Fájó kezekkel bontogatni kezdem,
Szétsöpröm rajt' a hervadt levelet.
Kiásom ujra, akit eltemettem:
Álmok lovagját, aki szeretett.
Csodás érzések mélyen zengő hangja,
Megsimogatja beteg szivemet.
S én megsiratom kinos zokogással,
Szegény hervadó ifju éltemet.

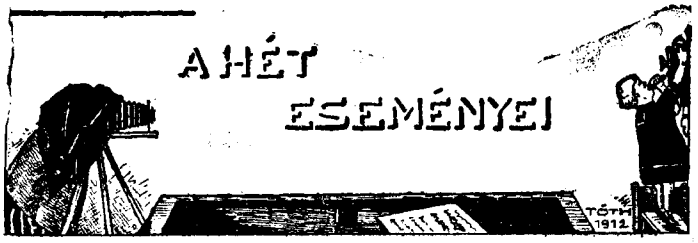

— **A debreczeni munkapárt** ugyancsak gyakran adja élénk tanujelét életrevalóságának. Mi nem politizálunk, csupán tényként állapitjuk meg, hogy a szereplést illetőleg az utóbbi időben határozott fölényben van a volt debreczeni függetlenségi párt felett. — Ma délután nagy szervezkedő ülést s utána társas vacsorát tart a *Royal*-szálló disztermében, amely nagyon mozgalmasnak igérkezik.

*

(?) **Handler Gyulát** impozáns többséggel választották meg a debreczeni munkás betegsegélyző- és biztositó pénztár igazgatójává. Handler Gyula erre az előkellő pozicióra, nagy-nagy szaktudásánál, mint igazán példát nyujtó ambiciójával és szorgalmával méltán szolgált rá s általános megelégedést keltett a választás hire, mely azt bizonyitotta, hogy munkások és munkaadók egyformán elismerték az ő elsőrangu képességeit.

*

(§) **A kávéházi illem** sehol a világon nincs tételes szabályokban lefektetve, de azért mindenütt kialakul valamelyes, müvelt emberekhez illő szokás, Debreczenben e tekintetben is csodálatos, városunk intellektuálitására nagyon jellemző szokások kaptak lábra az utóbbi időben, melynek vezérmotivuma ebben az egy mondatban jegecesedik ki: *Semmi tekintettel nem lenni a kávéház többi vendégeire.* Az elv mellett legelőkelőbb köreink képviselői ugy viselkednek a kávéházban, mintha otthon lennének. Olyan fesztelen kiabálás, kacagás uralkodik egyik-másik kávéházban, hogy ember legyen, akinek az idegei kibirják az u. n.: *lüzser viselkedést.* Nem szólva arról, hogy a zene sem élvezhető ilyen esetekben, olvasni meg épen lehetetlenség. E mellett a jobb helyen levő asztalokat valósággal okkupálják egyesek s a legritkább esetek közé tartozik, hogy az asztalhoz engedjen valaki idegeneket, dacára, hogy egyik-másik (sokszor a legtöbb) asztalnál egy-egy ember ül. Hát, hogy bizonyos liberális, de emellett figyelmes kávéházi élet alakuljon ki Debreczenben, ahoz még hosszu idők kellenek.

*

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687

— **A helyi kereskedelem pártolását** furcsán magyarázta egyik debreczeni nőegylet. Jótékony bazár, tombola stb. tárgyakra volt szüksége s az ehez szükséges nürnbergi árúkat nem a debreczeni kereskedők utján szerezte be, hanem külföldről hozatta. Miután azonban a vásár nem sikerült, az árúk egy nagy része a nőegylet nyakán maradt. És akkor elkezdett házalni a debreczeni játékkereskedők közt, hogy azok vegyék meg a nyakukon száradt tárgyakat. Hát persze, hogy a debreczeni kereskedők erre azt mondták, hogy van nekik raktáruk elég s tessék csak külföldön, idegenben keresni piacot a megmaradt bóvli portéka számára. Sőt akadt olyan is, — igen helyesen, — aki azt válaszolta az ajánlatra, hogy máskor a különböző jótékonysági gyüjtőivekkel is forduljanak a külföldhöz a jótékonykodó nők. Mert hogy a helyi kereskedelem pártolása nem abban a ténykedésben merül ki, hogy a külföldről hozatott s el nem kelt játékokat, disztárgyakat rásózzák a debreczeni kereskedőkre, akiknek áldozatkészségét a jótékonysági gyüjtéseknél, felszerelések kölcsönzésénél alaposan igénybe szokták venni a jótékonyság tündérei.

*

(*) **A vizvezeték vize** megint zavaros, a csatornázásunk pedig sulyosan kompromittálta magát a legutóbbi felhőszakadások alkalkalmával. Ime ezeket kell hallanunk lépten-nyomon sok milliós intézményünkről. Ezzel szemben a régi csatornák pedig, amelyeket tömetlenül hagytak, — mint ezt Aczél Géza főmérnök megjósolta, egymásután omlanak be s egyben megrojzolják kövezési programmunk jövendőjének a képét is. Mert az is bizonyos, hogy ezek a tömetlenül maradt csatornák a jövőben is egymásután fognak összeomlani s akkor majd hiába borkolunk kocsiutat, gyalogjárdát egészen ujonnan, folyton javitanunk, toldozni, foldozni kell azt. Hát elég zavaros dolgok ezek, melyeknél semmi sem zavarosabb, csak a pincéinket elöntő szennyviz és a vizvezeték ivásra szánt vize.

*

(?) **A városi bérházakba** is be akarják vezetni a vizvezetéket. A város lakóbérlői már előre rettegnek ettől a már el is rendelt munkálatoktól. Most ugyanis a fő-utcai városi bérházakban legalább pompás, tiszta, jóizü privát vizvezeték van. Ezeket persze az egyöntetüség szempontjából kivonják a forgalomból. — És majd lesz a város lakóbérlőinek is vizvezetéke, vizdija, csak épen vize nem lesz.

*

(!) **Mikor a gázgyár** tartálya felrobbant, akkor egyáltalán nem volt a városnak világitása, most, hogy 24 órára elromlott a város egy tekintélyes kerületében a villamosvezeték, legalább gázvilágitásunk pótolta a hiányokat. Ezt pedig azok számára emlitjük fel, akik nagyon aggódoskodtak a kettős világitási rendszer fenntartása miatt. Ime se az egyik világitás nem rontotta meg a másikat, mint üzletet, zavaros időkben pedig ugy-e milyen pompásan kisegiti az egyik a másikat?!

*

(†) **Jókainak még nincs szobra** Magyarországon sehol, kivéve, egyes kisebb épület és lakásdiszitésre szolgáló szobrocskáit. (Ilyen van a debreceni szinház egyik épületfülkéjében is.) Franciaországban 2 hónappal ezelőtt lelőtt egy lapszerkesztőt egy hisztériás asszony s a szerkesztő szobra már készen is van. Jókai 10 éve, hogy elhunyt, de a legnagyobb magyar regény- és novellairó nagyságát emlékéhez méltó szobormü nem hirdeti sehol. Ugye furcsa ez a dolog ilyen beállitásban. Az is igaz azonban, hogy ez a francia lapszerkesztő két hónap alatt elkészült szobra által sem lesz nagyobb, Jókai pedig már szobor nélkül se lesz kisebb. Mindössze csak a magyar viszonyok illusztrálására alkalmatos egy kissé ennek a meglévő és meg nem lévő két szobornak a története.

*

(x) **Szomoru nyár** az idei is, mintha csak valami felsőbb végzet rá akarna taposni erre a magyar nemzetre. Romba dőlt házak jelzik az abnormális időjárás utjait s sok szegény embernek nemcsak a gyomra korog, de nincs ahova családjával egyetemben lehajthassa a fejét. A régi jó időkben ilyenkor megmozdult a társadalom szive és messze idegenben károsultakat is segitett Debreczen közönsége. Most eszébe se jut az ilyesmi senkinek. Fagyos közöny jégkérge fogja körül a sziveket s a mai viszonyok közt ritka és feltünő a nagyurak részéről az a jóakaró szives hang, ami a napokban a mi gavallér főispánunk, Domahidy Elemér ajkairól megnyilatkozott. De hát a részvétlenség és közöny ne ejtsen bámulatba senkit, hiszen manapság alig van Debreczenben, aki nem veszitett valamit, a még mindig uralkodó gazdasági válság alatt. És még boldog ember az, aki csak valamit vesztett s nem ment tönkre egészen. Bizony nemcsak a Nyilas-telepieket öntötte el a viz, mi mindannyian benne vagyunk még valameddig.

*

(—) **Szalmakalapok** helyett a kalucsni, legyező helyett az esernyő most a keresett cikk. A régi aszfaltolvasztó nyaraknak csak emléke él. Pedig de szivesen panaszkodnánk most, hogy kutya meleg az idő. A kedélyekre észrevehető nyomasztó hatással van a mindennapi borzongós időjárás. Ez azonban csak a kisebbik baj lenne. De a Medárdus jegyében lepergő nyár nemcsak a kedélyünket tette tönkre, hanem a zsebeinket is. Akár villámlik, akár nem, beleütött az u. n.: istennyila, nemcsak ama pár emberbe, akit szomoru cikkelyekben sirattak el a lapok, hanem valamennyiőnk dolgába is.

*

Janatka Alajos kereskedelmi és műkertészeti telepe a Szoboszlói-uton. (Virágüzlete Debreczen, Piac-u. 59. sz. Telefon 8—44. Telefon-telep 10—46.)

IRODALOM.

Vidám könyvtár. Egyszerre két uj füzet jelent meg a nivós Vidám Könyvtár-ból, amelyet *Tábori* Kornél szerkeszt a legkiválóbb magyar irók közremüködésével. Az egyiknek cime: *Ravasz alakok* s ebben 54 humoros apróság van a budapesti társaság ismertnevü szereplőiről, politikusokról éppugy, mint festőkről, szinészekről. A másik füzet: *Rp.* 50 vig eset orvosokról és páciensekről, a legtöbb jeles tanár, tudós rendkivül mulatságos anekdotáival. Az igazán finom humor gourmandjai nagy passzióval fogadhatják ezt a két könyvecskét, amelynek szerzői: Bródy Miksa, Pásztor Árpád, Szini Gyula, Szomaházy István és Tábori Kornél. A kacagtató vagy ironikus mosolyra késztető apró históriák, derüs ötletek, irodalmi és itt-ott történelmi értékü vidám följegyzések a legjobb zamatu modern magyar anekdotakinccsel ajándékozzák meg a választékos izlésü olvasást is. A Vieám Könyvtár eddigi 22 füzete 40 fillérjével kapható a jobb könyvesboltokban, trafikokban és az összes nagyobb vasuti állomásokon is,

Világkönyvtár. E vállalat legujabb, most megjelent kötete Wagner Richard: *Müvészet és forradalom*, forditották: Gy. Alexander Erzsi és Radvány Ernő. Wagner Richard legjelentősebb és legmélyebb elméleti irásait adja ez a könyv. Müvészet és forradalom az első tanulmány cime, de joggal áll ez a cim az egész kötet

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687

előtt is. Wagner nem csak a zenében és zenedrámában, hanem a *zene, a dráma és a szinpad elméletében is forradalmat jelent.* Wagner Richard muzsikáját igazán és belülről megérteni csak az elméleti irásain keresztül lehet. Elméleti irásai mutatják meg mindazt a sok és szétszakithatatlan kapcsolatot, melynek Wagnert a *ma nagy társadalmi kérdéseihez füzik.* A Wagner müvészetét szeretők vagy megérteni akarók nagy seregének *valóságos Wagner-brevárinma* lehet ez a könyv. A Világkönyvtár egy-egy kötete tartós vászonkötésben 1 korona 90 fillérbe kerül és minden könyvkereskedésben kapható.

Iskolai szinjátékok.

A debreceni református gimnázium uj, diszes és mobern hajlékának felavatási ünnepélyének kiemelkedő pontja volt a tanulók által görög nyelven előadott szinielőadás.

Eszünkbe juttatta ez a pompás est a régi multakat, mikor még a magyar szinjátszás csak embriójában élt : a magyar iskolai játékokban.

Ezek az iskolai játékok később magyar nyelvüek voltak s ezek fejlesztették a magyar nemzeti drámairodalmat is.

Később nagyon elvilágiasodtak ezek a szinjátékok, ugy, hogy 1794-ben a kormány az iskolai szinjátékokat betiltja, de e tiltó rendeletnek a magyar nemzeti dráma fejlődése már semmi hátrányos következménye nem lehet, mert állott már a magyar szinpad, bátran elnémulhattak az iskola szinjátékai ; kiválóbb irók pedig már ugy sem az iskola elzárt szük falai között, hanem a világot jelentő deszkákon keresték a babért.

A piaristák iskolai szinjátékul szánt s reánk maradt szinmüveiből itélve, Benyák Bernát és Pállya István derámáiban szemlélhetjük leginkább müvészetük, irányuk fejlettségét. A többi iróik jelentéktelenebb talentumok, ámbár a nemzeti szellem, a hamisitatlan jó magyar nyelv, a népies sajátságok és eredeti néphumor szerencsés vegyitése mindegyiket vonzóvá teszi. Pállya Istvánban azonban ezenfelül találóan rajzolt és jó érzékkel torzitott alakok a jellemfestés müvészetére, igazi vigjátéki helyzetek a bonyodalom fejlesztés ügyességére, eleven humor a kedély mélységére, s finom politikai vonatkozások a korszellem éleseszü szemlélőjére engednek következtetni. Ennyi előkelő drámairói vonás kiemeli alakját az iskolai szinjáték szük korlátai körül.

Benyák Bernát pedig igazán felvilágosodott szellemmel itél, amikor a dráma főkellékének azt nyilvánitja, hogy legyenek „...az ember életének képei és olyan tükrök, melyekben saját természetünket és erkölcseinket szemlélhetjük".

Igazán csodálatos, hogy abban a korban, amikor világi szinpadunk nem volt még, drámairásunk pedig megindulni még nem tudott, az élet háboruságaitól elzárt klastrom szük falai között élő szerzetes ilyen világosan jelölje meg utját a világi drámának, sőt — bátran mondhatjuk — hirdesse a mai modern szinmünek irányát. És habár ránk maradt darabjai („Megszégyenült irigység", „Joász, Judeának királlya" stb.) nem is vallanak kiválóbb drámairói talentumra, de egy körülmény miatt rendkivül figyelemre méltók : Itt találjuk első nyomát a mai dalos, táncos, vig népszinmüveinknek, nemzeti drámairásunk egyetlen speciális müfajának. Népszinmüveinkben még ma is élő, ujra-ujra megjelenő, kedvelt alakok, a házsártos parasztasszony, a zsidó korcsmáros s mások már itt szinpadra lépnek. Azt pedig szinte fölösleges megjegyeznünk, hogy a Benyák nyelve népiesen zamatos, tősgyökeres magyar.

A piaristák iskolai szinjátékainak nemcsak az az érdemük, hogy fentartották a magyar drámát a szinpad megszületéséig, hanem az is, hogy, amikor a XVIII. század végén szervezni kellett a magyar szinészetet, ők siettek a világi szinügy segitségére.

Piarista professzorok (Dugonics András, Simai Kristóf, Endrődi János, Egerváry Ignác) irják és forditják a szinház első darabjait s ez által müsort teremtenek a nehéz vajudás után megszületett magyar szinpadnak, táplálják, dajkálják a gyönge csemetét s a főiskoláknak a szinjátékokban begyakorolt ifjaiból szervezkedik az első magyar szintársulat.

A magyar iskolai szinjátéknak meg van tehát az az érdeme, hogy áthidalja a világi szinpadhoz vezető utat ; megkedvelteti a szinészetet a közönséggel s az érdeklődést iránta ébren tartja ; tanitókkal és tanulókkal megismerteti a külföldi utánzások révén a szinmüirás egynémely primitiv fogását ; fölébreszti néhány lelkesebb tanulóban a játszó müvészet iránt való vágyat, fogékonyságot és hajlandóságot.

Ez érdeme és képe a hazai iskolai szinjátéknak.

De e mellett e három hosszu századév folyamán hasztalan keresnők az olyan irókat vagy csak egyet is, akiknek irásából a kor képe, erkölcse, élete, vágyai, törekvései az örökkévalóság fenséges erejével törne elő. Ha itt-ott egy-egy nyomával találkozunk is ennek a törekvésnek halaványfelekezeti vagy politikai világnézlet alakjában, hol van az irodalmi szinvonalnak az a magaslata, mely önértékével s nem csupán avval az ártatlan történeti ténnyel, hogy megjelent s véletlenül el nem veszett, vivná ki az irásmünek maradandóságát ?

Egy tünő kornak tünő produktumai, melyek elvesznének a feledés homályában, ha nem képeznék egy-egy szegényes nyomát és megmaradt bizonyitékát annak, hogy e századokban volt drámairásunk, ha kezdetleges is.

809—1914 v. k. sz.

Árverési hirdetmény.

A debreceni kir. járásbiróságnak V/V. 335/2—1914. számu végzése folytán közhirré tétetik, miszerint Carl Wunderlieg wieni keresk. cég részére, debreczeni lakostól 786 kor. 59 fill. tőke, ennek esedékes 6% kamatai és az eddig összesen 89 kor. 36 fill. perköltség erejéig 1914. évi április hó 15-én biróilag lefoglalt és 3680 koronára becsüit zongorákból álló ingóságok 1914. évi julius hó 7-én, délután 1/23 órakor kezdetét veendő és Battyány-utcán 22. szám alatt megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet igérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi junius hó 14-én.

Török Péter, birói kiküldött.

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687

APOLLO
MOZGÓSZINHÁZ.
Szombaton és vasárnap, délután 3, 5 és este 7, 9 órai kezdettel. Délután félhelyárakkal.
Müvészestélyek
Virágh Jenő, Viola Giza, Vágó, Géza, Jenny Lilly, Virághné Margit, Almássy Böske, Arányi József, Vécsey Sándor.
És kinoriport a hét ujdonságai mozgóképekben.

1307—1914 v. k. sz.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak 1914./V./VI. 622/2. számu végzése folytán közhirré tétetik, miszerint Magyar szab. patkógyár részére debreczeni lakostól a fizetett összeg betudásával 1333 korona tőke, ennek 1913. év április hó 20. napjától számitandó 6% kamatai és az eddig összesen 160 kor. 24 fill. perköltség erejéig 1913. évi szeptember hó 19-én biróilag lefoglalt és 822 koronára becsült butorok és egyéb ingóságok 1914. évi julius hó 2-án, délelőtt 10 órakor kezdetét veendő és Debreczenben Nyugoti-u. 46. szám alatt megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet igérőnek azonnali keszpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi junius hó 20-án.

Oláh Géza, birói kiküldött.

1257—1914. v. k. sz.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. járásbiróságnak 1914./V./VI. 446/c. számu végzése folytán közhirré tétetik, miszerint S. Fuchs & Co. részére lakostól 59 kor. 40 fill. tőke, ennek megitélt 6% kamatai és az eddig összesen 28 kor. 76 fill. perköltség erejéig 1914. évi május hó 4-én biróilag felülfoglalt és 1200 koronára becsült kocsi ingóságok 1914. évi julius hó 1-én, délután 3 órakor kezdetét veendő és Debreczenben Sesta-kertben, Szikszaitelep háta mögött megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet igérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi junius hó 10.

Oláh Géza, birói kiküldött.

560—1914. v. k. sz.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. járásbiróságnak V/I. 189/1—1914. számu végzése folytán közhirré tétetik, miszerint Hajdumegyei népbank mint szövetkezet részére 400 korona tőke, ennek 1910. év augusztus hó 31. napjától számitandó 8% kamatai és az eddig összesen 114 kor. 10 fill. perköltség erejéig 1914. évi március hó 9-én biróilag felülfoglalt és 610 koronára becsült varrógép, zongora és házi butorokból álló ingóságok 1914. évi **julius hó 2-án délután fél 3 órakor** kezdetét veendő és gróf Degenfeld-téren 10. számu háznál; a Gyöngyösi takarék és Hitelintézet r.-t. 43 kor. 04 fill. tőke követelése és jár.; Rottersmann Tivadar 108 kor. 20 fill. tőke követelése és jár.; Debreczen város szeszüzlete 54 kor. 65 fillér tőke követelése és jár.; Jerabek József 79 kor 10 fillér tőke és jár.; végre a Fillérbank szövetkezet bej. cég 524 korona tőke követelése és jár. kielégitése végett is megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet igérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi junius hó 12-én.

Török Péter, birói kiküldött.

1400—1914. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. járásbiróságnak 1914./V./IV. 313/1. számu végzése folytán közhirré tétetik, miszerint Paczelt János részére debreczeni lakostól 97 kor. 60 fill. tőke, ennek 1912. év december hó 31. napjától számitandó 5% kamatai és az eddig összesen 36 kor. perköltség erejéig 1914. évi április hó 8-án biróilag lefoglalt és 1295 koronára becsült butorok és egyéb ingóságok **1914. évi julius hó 1-én, délelőtt 10 órakor** kezdetét veendő és Debreczenben Bethlen-u. 13. szám alatt megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet igérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi junius hó 20-án.

Oláh Géza, birói kiküldött.

1226—1914. vh. sz.

Árverési hirdetmény.

Dr. Tarján Leó debreczeni ügyvéd által képviselt Bocskai-Liget társaság végrehajtatónak végrehajtást szenvedő elleni 550 kor. — fill. tőke, ennek 1912. év január hó 1. napjától járó 5% kamata és eddig összesen 68 K 76 f perköltség erejéig, amennyiben a követelésre időközben részfizetés történt, annak betudásával, a debreczeni kir. járásbiróság 1914/V—III. 641 sz. kiküldő végzése folytán a végrehajtást szenvedőnél 1914. évi máj. hó 30-án biróilag felülfoglalt és 2866 koronára becsült ingóságokra az árverés elrendeltetvén, annak — a felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek, Debreczenben, Külsővásártér 8. és folyt Hatvan-utca 61. szám alatt leendő megtartására 1914. évi julius hó 10. napjának d. e. 11 óráját tüzöm ki, amikor a foglalás alatt levő butorok és egyéb ingóságok, a legtöbbet igérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Debreczen, 1914 junius hó 19.

Gáll Vilmos,
kir. birósági végrehajtó.

2723—1913. tksz.

Árverési hirdetmény kivonat.

Magyar Általános Takarékpénztár részvénytársaság budapesti bej. cég végrehajtatónak Szücs Mihály és neje Nagy Erzsébet végrehajtást szenvedők ellen inditott végre-

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár Jelzet: 64.687